

Jaarwisseling

MAANDAG 31 DECEMBER 2012

Nederland 1

18:00 NOS Journaal
 18:25 That's the question
 18:50 Man bijt hond Bij de 99-jarige Han Grootehoed roept het beursjaar 2008 herinneringen op aan de beurskrach van 1929 in Amerika. In die tijd volgde hij een opleiding om op de effectenbeurs te gaan handelen. Grootehoed geeft zijn visie op de beurs en doet een voorspelling voor 2009.

De cabaretiers Niels van der Laan, Jeroen Woe, Sanne Wallis de Vries, Erik van Muiswinkel, Rob Urgert en Joep van Deudekom bundelen hun krachten in het oudejaarsprogramma '2012: Het eerlijke verhaal'.

FOTO BOB BRONSHOFF

Erik van Muiswinkel en team in oudejaarsshow op tv 'Ons land heeft cabaret hard nodig'

Hoe meer zorgen, hoe groter de behoefte om het leed weg te lachen. „Voor het cabaret zijn het daarom gouden tijden”, zegt Erik van Muiswinkel. De cabaretier is de spil van het oudejaarscabaretprogramma '2012: Het eerlijke verhaal', dat de Vara vanavond uitzendt. „Ons land heeft het hard nodig.”

En of 2012 een goed cabaretjaar was! „Over stof hebben we niks te klagen”, stelt Van Muiswinkel. Een gevallen kabinet, verrassende verkiezingen, de Olympische Spelen, het WK voetbal en de ruimteris van André Kuipers bieden voor zich al ingrediënten genoeg voor een smakelijk oudejaarsprogramma. Als je daar dan ook nog eens de escapades van Bram en Eva, Diederik Stapel, Badr Hari, Willem Holleeder en Hero Brinkman bij cadeau krijgt, wordt het helemaal smullen voor een cabaretier. Jazeker: ze komen allemaal voorbij in de show die Van Muiswinkel en zijn team maakten. „Er was zo veel dat we Jan-Kees de Jager niet eens meer nodig hadden!”

De oogst is een milde mengeling van sketches en liedjes, met Van Muiswinkel als 'verbindende' conferencier. Geen show met opgeheven vingertjes, maar wel een met de vinger op de zere plek van merkwaardige tijdsverschijnselen. Zo gaat Sanne Wallis de Vries aan de haal met de papieren erotiek van 'Vijftig tinten grijs' en zo rekenen Je-

roen Woe en Niels van der Laan in scherpe samenzang af met Lance Armstrong en de pseudo-feestgangers in Haren. Ook het nieuwe mediafenomeen 'fact-checkers' komt aan bod, met Joep van Deudekom en Rob Urgert die als razendsnelle alleswetters onder meer feilloos het onmiskenbare verband weten te leggen tussen Chinese leiders en het rietje van Roemer. De cabaretiers beseffen dat ze met een cabaretprogramma op de drempel van het nieuwe jaar in een traditie van Wim Kan, Freek de Jonge en Youp van 't Hek staan. Een traditie omringd met verwachtingen. „Cabaret met oudjaar kun je vergelijken met het Nederlands Elftal op het WK”, zegt Sanne Wallis de Vries. „Het is van iedereen en iedereen heeft er een mening over. Daarom moest het ook een programma zijn waarin iedereen zijn eigen 2012 terugziet.”

Kracht

Dat het oudejaarscabaret de status van een 'nationale gebeurtenis' heeft, is tegelijk de kracht, meent ze. „We hebben in dit land de behoefte om samen het jaar door te nemen. Door 2012 te vangen en alles op een rijtje te zetten, ruim je het op en sluit je het af.” Juist in dat gezamenlijke terugkijken en afronden schuilt voor haar een extra dimensie van het cabaret. „Dat we met ons werk mensen bij elkaar brengen en in een zaal iets teweeg brengen, is voor mij de reden om theater te maken. Door inzichten te delen, bereik je iets.”

In dat licht signaleert Van Muiswinkel handenwrijvend

dat de samenleving op drift is. Economische tegenwind, slinkende zekerheden en vervaagde normen voeden het verlangen naar vluchtwegen. „Voor onze beroepsgroep liggen daar gouden kansen. Hoe zwaarder de storm, hoe groter de behoefte om de tragiek in de luwte van elkaar weg te lachen.” Samen-zweerderig: „Ons land heeft het cabaret hard nodig.”

Theaters

Bij try-outs van hun oudejaarsvoorstelling in de theaters lieten ze acht volle zalen proeven van hun acts: een aanpak waarbij de makers gelijk aan de reacties van hun publiek konden aflezen hoe hun vondsten 'aankwamen'. „We hebben vooral met de volgorde zitten stoeien”, zegt Van Muiswinkel. „Want een grap of een zin kan op een ander moment in het programma soms een totaal andere lading hebben. Het publiek is de beste graadmeter om dat te testen.”

Door een ervaren team van vertrouwde Kopspijkers-schrijvers op elke tekst los te laten, nam de grapidichtheid van de show iedere avond verder toe. Met het gevolg dat opgetelde lachtijd de makers ook weer noopte tot schrappen. Noodzakelijk schrappen, want de grens van anderhalf uur die onder druk van een welwillend publiek in de theaters nog elastisch meeveerde, is in het kille televisieschema onverbidde-lijk.

De les

Als het cabaret de rol heeft de balans op te maken, wat is dan de les van oudejaarsavond 2012?

„Ons land heeft het populisme een halt toegevoerd en is weer op aarde teruggekeerd”, meent Van Muiswinkel. „Het wordt weer iets inhoudelijker en mag ergens over gaan.” Wallis de Vries signaleert een hang naar verbodering. „Je proeft dat iedereen nu wel eens genoeg heeft van de hufterigheid.”

Deze kenteringen stippen ze in hun programma aan zonder ze nadrukkelijk te benoemen. „We hebben echt niet de illusie dat Nederland kijkt om te horen wat wij zo nodig van de dingen vinden. Denk ook vooral niet dat we de wereld veranderen met zo'n terugblik op het jaar. Maar als het ons publiek met een kritische glimlach naar zichzelf en naar de wereld kan laten kijken, is dat al mooi.”

Bij de koffie

Volgens het beproefde recept van Wim Kan is hun show de afgelopen dagen in het theater op beeld vastgelegd. De meest geslaagde versie komt op tv. Van Muiswinkel zegt dat ze bij de Vara blij zijn met anderhalf miljoen kijkers, zelf mikt hij op een publiek van twee miljoen. Toch ligt hij niet wakker van de kijkcijfers. De cabaretier vindt het belangrijker als we het de komende week over de show hebben, bij de koffie. „Het ultieme doel is natuurlijk om je publiek zo ver te krijgen dat ze het nog een keer gaan terugkijken omdat ze bang zijn dat ze een grap hebben gemist.”

JAN VRIEND

UITZENDING: VANAVOND 21.00 UUR, VARA, NEDERLAND 1.

Kleinkunst bij de oliebollen

* **Wim Kan** is de 'uitvinder' van cabaret op oudejaarsavond. Op 31 december 1954 luidt hij voor het eerst het jaar uit met een radioprogramma met de titel 'Nou, je weet wa'k bedoel'. De conferentie is op 25 december opgenomen in het Concertgebouw in Amsterdam. De Vara-leiding wilde van tevoren de banden beluisteren omdat ze bang waren dat Kan 'hun' PvdA te hard zou aanpakken.

* In 1956 luistert er opnieuw een groot publiek naar de conferentie van Kan op de radio. Een traditie is geboren.

* **Seth Gaaikema** is de eerste cabaretier die de oudejaarsconferentie in 1969 op televisie brengt. Als voormalig tekstleverancier van Wim Kan kent hij de kneepjes van het vak.

* De eerste oudejaarsconferentie van Wim Kan op televisie trekt in 1973 ruim acht miljoen kijkers. De show heet 'Zuinig over de drempel' en krijgt een waarderingscijfer van 8,8: de beste waardering ooit gemeten. Binnen drie weken worden er van de langspeelplaat met de show 200.000 exemplaren verkocht.

* Even voor de cijferfans: in deze show van Wim Kan klonk 272 keer een lach uit de zaal: elke 15,5 seconde opnieuw.

* **Wim Kan** houdt in 1982 zijn laatste oudejaarsconferentie op televisie. „Onmenselijke opgave”, noteert hij op 29 december van dat jaar in zijn dagboek. Hij twijfelde aan de kwaliteit van zijn programma omdat de ziekte van zijn vrouw Corry Vonk zijn creatieve schrijfproces had gedwarsboomd. De arszeling over zijn programma werd compleet toen Kan in de krant las dat de show op twee netten tegelijk zou worden uitgezonden. „Terwijl ik niet eens leuk genoeg ben voor een schepnetje”, somberde hij in zijn dagboek.

* In hetzelfde jaar houdt **Freek de Jonge** zijn eerste - en bejubelde - oudejaarsconferentie 'De Openbaring'. De show met literaire trekjes wordt uitgezonden door de Ikon. Recensies geven aan dat hij de oude meester Kan heeft ingehaald.

* In 1985 krijgt het oudejaarscabaret opnieuw te maken met concurrentie: zowel **Freek de Jonge** als **Seth Gaaikema** is op laatste avond van het jaar met

een show op tv. Critici signaleren een trendbreuk: Wim Kan verbindt het volk terwijl de nieuwe generatie cabaretiers het publiek verdeelt.

* **Youp van 't Hek** waagt zich in 1989 voor het eerst aan een oudejaarsprogramma op tv. Het is een groot succes. Net als Wim Kan komt hij om de drie jaar terug met een nieuw programma op oudejaarsdag. Met de show van 2011 trekt hij 2,4 miljoen kijkers.

* In de traditie van Wim Kan houden **Lebbis en Jansen** in 1994 een oudejaarsconferentie op de radio.

* In 2007 maakt **Jan Jaap van der Wal** zijn eerste oudejaarsconferentie voor tv. De titel: 'Onderbewust'.

* Ook de commerciële tv richt zich vanaf 2008 op de oudejaarsconferentie: bij SBS is **Guido Weijers** sindsdien jaarlijks met een nieuw programma te zien. Dit jaar stapte hij over naar de KRO.

* De slechtst bekeken oudejaarsconferentie staat op naam van **Beau van Erven Dorens** die in 2011 bij SBS 383.000 kijkers trekt.

Wim Kan.

Youp van 't Hek.

Guido Weijers.